

Høring NOU 2016:14 Mer å hente Bedre læring for elever med stort læringspotensial. Hørings svar fra Sør-Trøndelag fylkeskommune

Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter i all hovedsak forslagene i NOU 2016-14. Dette er et godt og grundig dokument som belyser en viktig og aktuell problemstilling for skoler, lærere og elever. Det trekkes fram som særlig positivt at det tydeliggjøres at opplæringslovens §1-3 også skal gjelde fullt ut for elever med stort og ekstraordinært læringspotensial, og at det i tillegg kan åpnes for å koble inn PPT i de enkelttilfeller der elever med ekstraordinært læringspotensial ikke har eller kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet. Økt fokus på tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial synliggjør behovet for en konkretisering av tilpasset opplæring for alle elever, og tvinger oss til å jobbe mer med hvordan gjøre dette i praksis, uavhengig av elevenes forutsetninger og prestasjoner.

Vår erfaring er at elever med stort læringspotensial ikke nødvendigvis vil ha ros på det de opplever som selvsagte ting, men at de heller ønsker å utfordres videre slik at de kan strekke seg til neste nivå, eller til større forståelse og oppdage nye sammenhenger innenfor et fag og på tvers av fag. Det er ikke sikkert de er interesserte eller briljante i hele faget, men kanskje bare deler av det. Den voksnes jobb blir å snakke med dem, se dem og tilpasse opplæringen slik at de opplever å bli møtt der de står. For å få til dette, er tidlig innsats viktig. Dette er ikke noe som bør starte i videregående skole eller på ungdomsskolen, men kanskje allerede i barnehagen.

Lærerne oppleves å være svært motiverte for å få dette til på en god måte, men de ønsker og trenger veiledning på veien. Alle ansatte må læres opp til i enda større grad å se og utfordre på alle nivå.

Utredningen må også sees i sammenheng med *NOU 2015:8, Fremtidens skole — Fornyelse av fag og kompetanser* («Ludvigsenutvalget»).

Vi vil i det følgende gå gjennom utvalgets samlede liste over anbefalinger på side 13 (*tekst skrevet i kursiv*), og kommentere på hvert av punktene (tekst ikke skrevet i kursiv). Vi vil i tillegg sist i dokumentet gi et eget innspill til utredningens kapittel 2.6.5 om spesialundervisning.

Utvalgets samlede liste over anbefalinger på side 13

Rammebetingelser

Utvalget anbefaler at nasjonale myndigheter:

- *Justerer opplæringslovens § 1-3 for å tydeliggjøre at lovbestemmelsen også inkluderer elever med stort læringspotensial.*
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget.

- Tydeliggjør handlingsrommet i dagens regelverk for skoleleder, skoleeier og fylkesmannen, for eksempel gjennom nasjonale kompetanseutviklingstiltak som Regelverk i praksis og RefLex
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget.
- Sørger for at progresjonsbeskrivelsene i veiledningene til læreplaner for fag skal vise eksempler på kompetanse på et høyt og avansert nivå og gi støtte til lærerens arbeid med å tilpasse undervisningen for elever med stort læringspotensial. Utviklingen av beskrivelsene må skje parallelt med fagfornyelsen i Kunnskapsløftet.
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget

Kunnskap, forskning og erfaring

Utvalget anbefaler at forskningsmiljøer:

- Utfører forskning av høy kvalitet om elever med stort læringspotensial i tett kobling og samarbeid med lærerutdanning og skoler.
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget, med følgende merknad:
 - Formuleringen «høy kvalitet» bør tas ut av forslaget. Det forutsettes at all vitenskapelig forskning er av høy kvalitet.

Utvalget anbefaler at nasjonale myndigheter:

- Konsentrerer ressurser til forskning dedikert til elevgruppen. Kritiske suksessfaktorer er sterke forskningsmiljøer, og at forbindelser mellom forskning, lærerutdanning og skole styrkes for å påvirke praksis i klasserommet.
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget
- Sikrer at forskning koordineres og formidles til sektoren.
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget
- Sørger for at tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial inkluderes som tema i:
 - Skoleleder- og lærerutdanning og utdanning i spesialpedagogikk, utdanning til PPT
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget
 - Videreutdanning
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget, med følgende merknad:
 - Dette bør ikke bare inkluderes som tema i allerede eksisterende videreutdanning, men det bør også tilbys som en selvstendig videreutdanningsmodul til alle ansatte i målgruppen.
- Hvert fjerde år systematisk kartlegger og evaluerer effekter av tiltak for elever med stort læringspotensial.
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget
- Sørger for at det utvikles kompetanseprogram for PPT og spesialpedagogiske institusjoner om lærevansker hos barn og unge med stort læringspotensial.
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget, med følgende merknad:
 - Som det framgår av NOU'en så gjelder denne problematikken ikke bare lærevansker, men også blant annet sosiale vansker. Det foreslås derfor at «lærevansker» erstattes med «vansker».

Kompetanse og undervisningspraksis

Utvalget anbefaler at skoleeier:

- Bygger kapasitet på den enkelte skole og mellom skoler slik at det arbeides systematisk med oppfølging av elevenes læring.
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget

- *Tar ansvar for at skole og PPT har kompetanse i og ressurser til å identifisere elever med stort læringspotensial og tilpasse opplæring for dem.*
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget

Utvalget anbefaler at skoleleder:

- *Tar i bruk eksisterende forskning og tilrettelegger for fleksibel organisering for elever med stort læringspotensial.*
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget, med følgende merknad:
 - Formuleringen «fleksibel organisering» bør konkretiseres, slik at det framgår hvor stort handlingsrom skoler og lærere skal gis.
 - Organiseringen for elever med ekstraordinært læringspotensial må ta hensyn til at også disse elevene har behov for sosialisering i et læringsfellesskap med andre elever.

Utvalget anbefaler at lærere:

- *Bruker forskningsbasert kunnskap og varierer undervisningsmetoder gjennom for eksempel dybdelæring og berikelse.*
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget, med følgende merknad:
 - Det er stor vilje og motivasjon blant lærerne for å gjøre dette. Det er imidlertid viktig at lærere, skoleledelse og skoleeier gis god veiledning for å lykkes best mulig.

Utvalget anbefaler at nasjonale myndigheter:

- *Vurderer tiltak for å sikre at skoleeiere samarbeider og tar ansvar for tilbud om **forsering** til aktuelle elever.*
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget, med følgende merknader:
 - Det er særlig viktig å sikre dette samarbeidet tvers av forvaltningsnivåer, slik at det blir gode overganger for elevene.
 - I tillegg til at skoleeiere samarbeider, må det også sikres et godt samarbeid med universitetsnivået.
- *Sørger for at det utvikles digitale læringsressurser for elever som blant annet ivaretar dybdelæring i alle fag.*
 - Det ligger allerede mange nettressurser tilgjengelig både nasjonalt og internasjonalt. I tillegg tilbyr det offentlige allerede nettskole og Nasjonal Digital Læringsarena (NDLA). Sør-Trøndelag fylkeskommune mener derfor det bør være enda større fokus på å ta i bruk de ressursene som allerede eksisterer, enn å utvikle enda flere ressurser.
- *Sørger for utvikling og bruk av e-læringsmodul for skole og PPT og for å øke kompetanse om elever med stort læringspotensial.*
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter fokuset på å øke kompetansen om elever med stort læringspotensial. Det er imidlertid viktig at dette ikke begrenses til utviklingen av e-læringsmodul.
- *Vurderer utvidelse av lærerspesialistordningen til å inkludere kunnskap om elever med stort læringspotensial.*
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget, med følgende merknad:
 - Lærerspesialistordningen oppleves som en god ordning. Kunnskap om elever med stort læringspotensial, hvordan undervisningen kan tilpasses for disse elevene, og hvordan skolen kan bidra til at disse elevene utvikler arbeidsvaner og læringsstrategier for å oppfylle sitt potensiale, bør bli formalisert som et eget krav i lærerspesialistordningen.

- *Utvikler kunnskapsbasert kartleggings- og veiledningsmateriell for identifisering og didaktiske råd i fag for skoler, kommuner og PPT.*
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget
- *Sørger for at tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial inkluderes som tema i nasjonale satsinger og veiledningsmateriell.*
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget

Til utredningens kapittel 2.6.5: Spesialundervisning

Dette punktet i utredningen oppleves fortsatt å etterlate uklarhet rundt når denne elevgruppa har rett på spesialundervisning. Det er nødvendig med en klargjøring av hva «tilfredsstillende utbytte av ordinær opplæring» innebærer for elever med stort læringspotensial.

I tilfeller der elevene faller utenfor sosialt, har eller utvikler psykiske vansker, viser manglende deltakelse i opplæringen, og/eller presterer langt lavere eller ikke i det hele tatt, vil det helt klart være aktuelt å vurdere spesialundervisning.

Usikkerheten kommer i tilfeller der eleven, slik skolen vurderer det, presterer godt, men selv ikke opplever tilfredsstillende utbytte. Læringspotensialet er altså større enn hva de tilbys av opplæring, men karakterene er gode.

Pedagogisk psykologisk tjeneste i Sør-Trøndelag (PPT) mener at det ikke er aktuelt å tilrå spesialundervisning i de fleste slike tilfeller. Tiltak vil likevel være nødvendige for å forebygge motivasjonsfall, redusert innsats og i verste fall frafall. Slike tiltak vil oftest falle inn under tilpasset opplæring. PPT har en viktig rolle her i å bistå skolen i kartlegging av eleven, og bistå i skolens organisasjons- og kompetanseutvikling. Presisering av denne siden av PPT's mandat i tilknytning til dette punktet om spesialundervisning, vil kunne åpne dører for PPT's systemrettede arbeid opp mot skolene, også der PPT ikke skal være sakkyndig instans.